

uumenista, kiteyttää introversi-  
on ytimen.

Cain toteaakin, että länsimai-  
nen teleskooppien, rakettien ja  
muiden koneiden mahtiin luot-  
tava kulttuuri edustaa ekstro-  
versiota, kun taas hiljaisuutta ja  
tyhjiyttä vaalivat idän kulttuu-  
rit ovat luonteeltaan introvert-  
teja. Kerrotaankin, että myös  
Buddha löysi totuuden ja va-  
laistui puun juurella mietiskel-  
lessä. Ehkä tärkeintä introver-  
siossa on, että myös aito etiikka  
versoo ihmismielen sisällä. Ekstrovertit ovatkin usein mo-  
raalittomia, kuten talouskrii-  
sissäkin nähtiin, kun seurauk-  
set sysättiin tavallisten ihmis-  
ten maksettavaksi. Myös ilmas-  
tonmuutoksesta varoiteltiin jo

1970-luvulla, mutta vasta nyt,  
kun maailma hoipertelee hau-  
dan reunalla, asiaan on alettu  
suhtautua vakavasti.

Mitä sitten tehdä, jotta intro-  
vertteja arvostettaisiin ja kuun-  
neltaisiin ennen kuin on myö-  
häistä? Tulee muistaa, että Su-  
san Cain kirjoittaa Amerikasta,  
tuosta ekstroverttien luvatus-  
ta maasta, jossa lapset kasvate-  
taan pienestä pitäen ekstrover-  
teiksi ja jossa aikuiset käyvät te-  
rapiassa tai jopa syövät pillerei-  
tä, jotta ainakin ulospäin näyt-  
täisivät ekstroverteilta.

Cain ei haluakaan mennä ää-  
ripäästä toiseen, vaan introvertit  
ja ekstrovertit puolet pitäisi  
saada harmoniaan, vuorovaiku-  
tuksen ja tasapainoon toisten-

sa kanssa. Tätä helpottaa se, et-  
tä jokaisesta yksilöstä löytyy nä-  
mä vastakohtat, eli kenenkään  
ei pidä yrittää väkisin ympätä ja  
omaksua sellaisia puolia ja tapo-  
ja, jotka kokee luonnostaan vie-  
raiksi itselleen.

Tätä helpottaa myös se, että  
ekstrovertit edustavat länsimaista  
muodollisuutta ja introvertit  
taas itämaista sisäisyyttä. Nyt  
kun painopiste niin politiikassa  
ja taloudessa kuin muutenkin  
on siirtymässä Kiinaan ja mui-  
hin idän kulttuureihin, myös  
introvertit ihanteet on help-  
poa omaksua ja sulauttaa osak-  
si länsimaista kulttuuria. Länsi-  
maat saavat ulkoisesta teknolo-  
giastaan vastalahjaksi idältä si-  
säistä mielen teknologiaa.

## Kolmoskanava tienraivaajana

MATTI VIRTANEN

1980-luvun lopulla tuolloin  
33-vuotias Helsingin Sanomien  
kulttuuritoimittaja Heikki  
Hellman julkaisi kirjan nimeltä  
”Uustelevisiion aika?” (Hanki ja  
jää 1988). Televisiomaaisema oli  
silloin nopeaan tahtiin muuttu-  
massa, satelliitti- ja kaapelika-  
navat ja videot painoivat päälle.  
Kilpailun kovetessa Yleisradion  
ja sen silloisen pääjohtajan Ar-  
ne Wessbergin aloitteesta perus-  
tettiin 1985 kummallisen oloi-  
nen hybridi, television Kolmos-  
kanava, jonka omisti kolme yhtiötä:  
Yleisradio, Mainos-TV ja Nokia.

Mistä oli kysymys? Jo tuolloin  
Hellman pelkisti asian kirjasaan  
näin: ”Yleisradio ja MTV  
ovat yhteistuumin ryhdistäyty-  
neet vastaamaan uusien kilpai-  
lijoiden haasteeseen.” Suomes-

sa oli ollut kaupallista televisio-  
toimintaa alusta eli 1950-luvul-  
ta alkaen. Alkuajan TES-TV  
korvautui 1960-luvulla Mai-  
nos-TV:llä, joka vuokrasi mai-  
nos- ja ohjelma-aikaa TV1:stä  
ja TV2:sta. MTV:n toiminnalle  
oli asetettu useita rajoituksia, se  
ei saanut lähettää uutisia, ajan-  
kohtaisohjelmia eikä urheilua  
– ja valtaosa sen tuotoista kul-  
lui Yleisradiolle maksettuihin  
verkkovuokriin. Siitä huolimatta  
systeemi oli molemmille osa-  
puolille erittäin edullinen: YLE  
sai kiertotietä roimat mainostu-  
lot, ja MTV puolestaan televi-  
siomainnon monopolin.

Kolmoskanavan perustami-  
nen oli Hellmanin mukaan im-  
periumin vastaisku: ”Yhteisistä  
taloudellisista eduista johtuen  
yhtiöillä on yhdessä vaalittava-

Heikki Hellman  
Koko illan ilo?  
Kolmoskanava ja television  
kaupallistuminen Suomessa  
SKS 2012

naan valtakunnallisen televisi-  
on ja ennen muuta tv-mainon-  
nan monopoli. Vaikka Kolmos-  
kanava epäonnistuisikin liiketa-  
loudellisena yrityksenä ja jäisi  
tilapäisratkaisuksi, yksi asia on  
kiistaton. Se oli Yleisradiolle ja  
MTV:lle suuri strateginen voit-  
to, jonka ansiosta ne turvasivat  
monopolinsa.”

Kolmoskanava sekä onnis-  
tui että epäonnistui. Kaksi-  
kymmentä vuotta myöhem-  
min Hellman palaa tähän mur-  
rosaikaan, nyt yliopistotutkijana.  
Vuonna 2008 Hellman siir-  
tyi Helsingin Sanomista vierai-

leväksi journalistiikan professori Tampereen yliopistoon ja nimitettiin tämän jälkeen saman yliopiston viestinnän, median ja teatterin yksikön johtajaksi. Viime keväänä Hellman julkaisi Kolmoskanavan merkityksestä uuden ja perusteellisen tutkimuksen nimeltä ”Koko illan ilo?” Kirjansa Hellman rakentaa historiantutkijan otteella, rekonstruomalla: mitä tapahtui, missä järjestyksessä ja keiden toimesta. Ja vaikka kirja on paksu, pitkälinen toimitajatausta näkyy niin, että teksti kulkee ja saa ajoittain jännityskertomuksen piirteitä.

Kirjan alaotsikko kertoo Hellmanin keskeisen johtopäätöksen: ”Kolmoskanava ja television kaupallistuminen Suomessa.” Vaikka Kolmoskanava toimi vain kuuden vuoden ajan, joulukuusta 1986 joulukuuhun 1992, Hellman pitää sitä kirjassaan saranakohtana, joka merkitsi kaupallisen television lopullista läpimurtoa Suomessa.

Lyhyellä tähtäimellä Kolmoskanavan perustajat onnistuivat: kaksoismonopoli säilyi vielä muutaman vuoden. Kolmoskanava sai alusta pitäen paljon katsojia, ja sen pohjalta MTV sai 1993 oman itsenäisen kanavan, MTV3:n. Sen mainosmonopoli murtui kuitenkin 1997, jolloin Sanoma Oy sai läpi Nelosen. 2000-luvulla Yle on joutunut digitalisoinnin myötä luopumaan lähetyverkostaan, joka aiemmin oli sen tärkein monopolivara. Kanavien niukuus on muuntunut kanavien paljoudeksi.

Hellman erottaa kaupallistumisessa neljä tasoa tai puolta. Ensimmäinen ja se tutuin on, että liiketaloudellisin periaattein toimivat yritykset tunkeutuvat aiemmin liiketaloudelta

suojukselle alueille. Kun vuonna 1980 Yle hallitsi kahdella kanavallaan koko televisiotoimintaa (MTV vuokralaisenaan), tällä hetkellä maanpäällisiä kanavia on yli 30, ja vain neljä niistä kuuluu Ylelle. Valtaosa kanavista on maksullisia, mutta vapaasti katseltaviakin on tusinan verran. Toimilupamaksuja ei enää ole. Aloite ja valta televisiotoiminnassa ovat siirtyneet pysyvästi Yleltä kaupallisille toimijoille, joiden mielestä Yle häiritsee markkinoiden toimintaa.

Toiseksi viestintäpolitiikan paradigma on vaihtunut kulttuuris-moraalisesta taloudelliskaupalliseksi. Suomen digitalisointipolitiikassa korostui, kuinka kansalaisuuden, yhteisen hyvän ja julkisen palvelun sijaan perustaviksi arvoiksi nostettiin kuluttajien etu, avoimet markkinat ja vapaa kilpailu. Toimilupahdoissa ei kanaville ole asetettu juurikaan sisältöllisiä velvollisuuksia.

Kolmanneksi myös julkisia organisaatioita, kuten Yleä, on alettu arvioida yritysmäisestä näkökulmasta. 2000-luvulla peräti neljä valtiollista työryhmää on asetettu pohtimaan Ylen rahoituksen, hallinnon ja tehtäväjaon kolmiyhteyttä. Yle onkin joutunut monella tapaa pienentämään kulujaan ja tehostamaan toimintaansa – eikä välttämättä aina huonoon suuntaan. Kolmoskanavan toiminnan ehdoksi asetettiin aikaan, että huomattava osa sen ohjelmatarjonnasta pitää olla kotimaista, mutta kanava ei saa itse näitä tuottaa. Seurauksena syntyi kymmeniä pieniä ja keveitä tuotantoyhtiöitä, joista useat ovat edelleen toiminnassa. Näitä pikkuyhtiöitä alkoi käyttää myös Yle, joka on ulkoistanut suuren osan ohjelmatuo-

tannostaan.

Neljänneksi muutokset on oikeutettu yleisellä konsumerismin ideologialla, joka pitää jo kaista yksilöä markkinoilla toimivana suvereenina kuluttajana. Sen mukaisesti maksulliset palvelut kilpailevat keskenään ja asiakkaalla on valta päättää, minkä valitsee.

Hellman epäilee, ettei television kaupallistuminen lopu tähän, sillä digitaalisen television yltäkylläisyys suosii paitsi sen kansainvälistymistä myös ja nimenomaan maksullisten, jopa kertamaksulla toimivien, palveluiden lisääntymistä. Toisaalta Hellman huipentaa kirjansa näin:

”Televisionkatselun yksilöllistymistä juhlitaan nyt jälkimodernin yhteiskunnan voittona kollektivismiin pakkopaidasta. Todellisuudessa yleisö kuitenkin kaipaa kipeimmin ohjelmia, joiden välityksellä se voi paitsi saada kaikkia koskettavia tietoja ja myös kokea yhteisiä tunteita ja jakaa kokemuksia: polttavimpia uutisia, yhteisiä viihdeohjelmia, parasta draamaa... Mitä laajemman alan yksilöllisyydeksi naamioitu konsumerismi valtaa, sen enemmän tarvitaan sosiaalista koheesiota. Tarvitaan ohjelmia, palveluita ja kanavia, jotka yhdistävät ryhmiä, yhteisöjä ja koko yhteiskuntaa. Yleisradiotoimintaan tämä pätee eritoten.”

Aivan kuin eduskunnassa olisi kuultu tämä loppuhuipennus – etukäteen. Hellmanin kirjan saatesanat on päivätty jo 15. elokuuta 2011, joten kirjaan eivät ehtineet viime talven tapahtumat. Syksyllä 2011 ministeri Krista Kiuru sai kaksi kuukautta aikaa rakentaa sellainen Ylen rahoituksen malli, joka meni poliittisesti läpi. Joulukuussa

Kiuru sitten esitteli poliittisen ihmetekonsa eli mallin, jonka taakse hän sai *kaikki* eduskunnassa mukana olevat puolueet. Koska yksimielinen eduskunta haluaa säilyttää julkisen viestintäkanavan kaupallisten rinnalla, ratkaisu on pysyvä ja porrastettu veroluontoinen maksu, jon-

ka suuruus on indeksiin sidottu. Indeksisidonnaisuus säilyttää rahoituksen reaaliarvon, mutta ei sen kasvua – ja ennen kaikkea: se poistaa jatkuvan poliittisen kaupankäynnin Ylen rahoituksen ympäriltä.

Miten profeettallisesti sanoikaan Ylen pääjohtaja Ar-

ne Wessberg lehtihaastattelussa vuonna 1986 (jota Heikki Hellman vuoden 1988 kirjassaan jo siteeraa): ”Kilpailijoita saa olla vaikka kuinka paljon – kunhan vain meidän rahoituspohjamme on turvattu. Sen verran meidän pitää olla itsekkäitä.”

# THL julkaisee

Julkaisujen tilaukset

[www.thl.fi/kirjakauppa](http://www.thl.fi/kirjakauppa)

puhelimitse asiakaspalvelusta

puh 029 524 7190 arkin klo 9–12

Sakari Hänninen, Maijaliisa Junnila toim.

## Vaikuttavtko politiikkatoimet?

*Sosiaali- ja terveydenhuolto vaikuttavuusarvioinnin kohteena*



Monimutkaistuvassa maailmassa tiedon merkitys päätöksenteon tukena on entistä suurempi.

Kirjassa kootaan yhteen tietoa politiikkatoimien vaikuttavuusarvioinnista sosiaali- ja terveysalalla. Siinä kuvataan, miten politiikkatoimien vaikuttavuusarviointi on kehit-

tynyt ja mistä kaikesta arvioinnissa voi sosiaali- ja terveydenhuollossa olla kysymys. Kirjassa pohditaan muun muassa seuraavia kysymyksiä: Miten politiikkatoimien vaikuttavuusarviointi sijoittuu politiikkaprosessin kokonaisuuteen ja millä tavoin se voi tukea päätöksentekoa sekä toimenpiteiden valmistelua ja täytäntöönpanoa? Miten ja millaisia päätelmiä vaikuttavuusarvioinnin avulla voidaan tehdä? Millaisia haasteita ja vaikeuksia vaikuttavuusarviointi kohtaa? Millaista roolia politiikkatoimien vaikuttavuusarvioinnille voidaan sosiaali- ja terveysalalla ylipäänsä tarjota? Lopuksi kirjassa esitellään joukko vaikuttavuusarviointeja ja kuvataan, mitä menetelmiä niissä on sovellettu ja millaisia tuloksia saatu.

**Teema nro 15/2012 217 s. 35€**

Katri Vataja

## Kehittyvä työyhteisö

*Itsearviointin hyödyntäminen työyhteisön kehittämisessä kunnallisessa sosiaalitoimessa*



Sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvat rakenteelliset uudistukset, yksikkö- ja organisaatiokokojen suureneminen sekä lisääntyvä tarve moniammatilliseen työskentelyyn haastavat työyhteisöjä yhteistoinnalliseen työkyntäntöjen ja palveluiden kehittämiseen.

Tutkimus tarkastelee, millaisena muutoksen tuottamisen ja hallinnan tapana työyhteisölähtöinen, itsearviointia hyödyntävä kehittäminen toteutuu kunnallisessa sosiaalitoimessa. Tutkimus tarkastelee työyhteisöjen itsearviointin, organisatorisen oppimisen ja käytännön kehittämisen suhdetta uudenlaisesta, yhteistoinnallista kehittämistä tukevasta näkökulmasta. Tutkimus lisää tietoa toiminnan kehittämisestä koko työyhteisön voimin pitkäjänteisesti ja kestävästi osana arjen työtä. Se nostaa esiin työyhteisölähtöisen kehittämisen mahdollisuuksia ja haasteita sekä kuvaa edellytyksiä hyödyntää itsearviointia työyhteisöjen kehittämistyössä.

**Tutkimus 86/2012 226 s. 34€**



[thl.fi/kirjakauppa](http://thl.fi/kirjakauppa)